

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 69/2011-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. mája 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti spoločnosti T., s. r. o., B., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. D. C., s. r. o, B., v mene ktorej koná advokátka JUDr. D. C., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 258/2001 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti T., s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 258/2001 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 258/2001 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Spoločnosti T., s. r. o., priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť spoločnosti T., s. r. o., trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet Advokátskej kancelárie JUDr. D. C., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 69/2011 zo 16. februára 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti T., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 258/2001.

Na základe výzvy sa k veci vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr. 3177/2011 zo 14. marca 2011 doručeným ústavnému súdu 2. augusta 2010, v ktorom okrem iného uviedol: „*Dňa 6. 8. 2001 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľa: J. T..., proti odporcovi: T., s.r.o.,... o určenie, že právny úkon - leasingová zmluva zo dňa 6. 8. 1998 je neplatná. Dňa 8.8.2001 navrhovateľ doplnil svoje podanie. Dňa 10. 9. 2002 súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a vyzval odporcu na vyjadrenie sa k návrhu. Dňa 14. 10. 2002 navrhovateľ žiadal o oslobodenie od platenia súdneho poplatku. Dňa 4. 12. 2002 súd vydal uznesenie č. k. 29 Cb 258/01-47, ktorým navrhovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Dňa 7. 1. 2003 sa*

navrhovateľ proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 29 Cb 258/10 zo dňa 4. 12. 2002 odvolal.

Dňa 28. 1. 2003 bol spis predložený s opravným prostriedkom, ktorý podal navrhovateľ Krajskému súdu v Bratislave. Dňa 15.4.2003 došlo Okresnému súdu Bratislava I uznesenie č. k. 14 Cob 17/03-54, ktorým Krajský súd v Bratislave uznesenie č. k. 29 Cb 258/01-47 zo dňa 4. 12. 2002 potvrdil. Dňa 16. 10. 2003 sa odporca vyjadril k návrhu zo dňa 4. 8. 2001. Dňa 21. 2. 2005 bolo vydané uznesenie č. k. 29 Cb 258/01-57, ktorým súd konanie zastavil. Dňa 10. 3. 2005 sa navrhovateľ odvolal proti uzneseniu č. k. 29 Cb 258/01-57 zo dňa 21. 2. 2005. Dňa 19. 5. 2005 súd zrušil uznesenie sp. zn. 29 Cb 258/01 zo dňa 21. 2. 2005. Dňa 24. 8. 2005 súd opätovne vyzval odporcu na vyjadrenie sa k návrhu. Dňa 5. 9. 2005 sa odporca vyjadril k návrhu zo dňa 4. 8. 2001. Dňa 8. 9. 2005 súd rozhodol uznesením č. k. 29 Cb 258/01-94 o vrátení súdneho poplatku. Dňa 21. 2. 2006 súd vytýčil termín pojednávania na deň 22. 5. 2006 o 13.30 hod. Dňa 28. 4. 2006 došlo na súd stanovisko navrhovateľa k vyjadreniu odporcu z 8. 10. 2003. Dňa 18. 5. 2006 došlo na súd vyjadrenie odporcu k podaniu navrhovateľa zo dňa 25. 4. 2006. Dňa 19. 5. 2006 žiadosť odročenie pojednávania, ktoré sa malo konať 22. 5. 2006. Dňa 22. 5. 2006 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu neprítomnosti navrhovateľa a jeho právneho zástupcu na termín 23. 10. 2006 o 13.30 hod. Dňa 25. 9. 2006 súd písomne upovedomil o odročení pojednávania určeného na deň 23. 10. 2006 na neurčito. Dňa 8. 3. 2007 navrhovateľ podal návrh na zabezpečenie dôkazov podľa ust. § 102, ods. 1 O. s. p. Dňa 4. 1. 2008 súd vytýčil termín pojednávania na deň 31. 1. 2008 o 10.30 hod. Dňa 4. 1. 2008 súd zaslal na vyjadrenie podanie navrhovateľa. Dňa 31. 1. 2008 sa konalo pojednávanie, ktoré sa odročilo na neurčito za účelom rozhodnutia o pripustení zmeny petitu žaloby, ako aj rozhodnutia o rozšírení okruhu účastníkov na strane odporcu, resp. o zabezpečení dôkazov. Dňa 29. 1. 2008 došlo na súd podanie navrhovateľa - stanovisko k vyjadreniu odporcu zo dňa 17. 5. 2006. Dňa 1. 4. 2008 súd rozhodol uznesením č. k. 29 Cb 258/01-184 o pripustení ďalších účastníkov do konania. Dňa 5. 5. 2008 súd listom žiadal Colný úrad B. a odporcu o vydanie listinných dôkazov. Dňa 29. 5. 2008 zaslanie dokumentov z Colného úradu B. Dňa 3. 2. 2010 súd vyzval navrhovateľa, aby doplatil súdny poplatok za návrh vo výške 331,93 eura, dňa 2. 3. 2010 poplatok uhradený. Dňa 28. 2. 2011 súd vytýčil termín pojednávania na deň 13. 4. 2011 o 9.00 hod.

S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že v období od 28. 1. 2003 do 15. 4. 2003 sa predmetný spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Predmetné konanie na tunajšom súde je poznačené prietiahmi, čo možno považovať v danej veci za objektívny prietah. Nakoľko zaťaženosť súdneho oddelenia resp. jednotlivých civilných sudcov a viacnásobné prerozdeľovanie spisov v oddelení 29 Cb nemôže byť dôvodom na porušenie práva účastníka konania garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, mám za to, že predmetné konanie je poznačené zbytočnými prietiahmi avšak objektívneho charakteru.

V prípade, že Ústavný súd... dospeje, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prietahov v konaní.

S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prietahu v konaní prosím Ústavný súd..., aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.“

Rovnaké skutočnosti, ako uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, čo sa týka chronológie procesných úkonov okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a obsahu súdneho spisu, ktorý mu bol predložený na previerku 21. apríla 2011.

Navyše zistil, že okresný súd odročil pojednávanie 13. apríla 2011 po vypočutí účastníkov konania na 8. jún 2011.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo,

postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (obdobne IV. ÚS 117/04 a III. ÚS 142/08)

1. Z predloženého súdneho spisu vyplýva, že predmetom namietaného konania vedeného okresným súdom je žalobný návrh na určenie neplatnosti lízingovej zmluvy zo 6. augusta 1998, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako odporkyňa v prvom rade. Podľa názoru ústavného súdu spory o takéto nároky nie sú právne zložité a existuje k nim aj stabilizovaná judikatúra všeobecných súdov. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšieho priebehu napadnutého konania nezistil ani žiadne skutočnosti, ktoré by svedčili o mimoriadnej faktickej zložitosti veci, na čo sa napokon neodvolával ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, hoci medzi účastníkmi prebiehali na všeobecných súdoch súčasne aj iné spory.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania pred okresným súdom, ústavný súd konštatoval, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu nepodala z dôvodu nečinnosti všeobecného súdu sťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní predsedovi okresného súdu (nevyužila účinný právny prostriedok nápravy na urýchlenie konania) podľa osobitných právnych predpisov, hoci vedela už od septembra 2002, že je účastníčkou konania. Počas tejto doby (aj úplnej nečinnosti okresného súdu) vôbec neprejavila navonok svoju nespokojnosť s jeho postupom. Podľa názoru ústavného súdu teda nepostupovala podľa zásady *vigilantibus iura* (každý nech si stráži svoje práva), čo možno pripísať iba na jej ťarchu, keďže v súvislosti s doterajším priebehom a spôsobenými priet'ahmi okresného súdu sa aktívne začala zaujímať o stav konania až v sťažnosti podanej

ústavnému súdu v januári 2011. Na jej vrub možno pripísať aj to, že na výzvu okresného súdu, aby sa vyjadrila k žalobnému návrhu v lehote 15 dní, ktorú prevzala 16. septembra 2002 (č. 1. 31), reagovala až podaním z 8. októbra 2003 doručeným okresnému súdu 16. októbra 2003, teda až po jednom roku po uplynutí určenej lehoty. Tieto skutočnosti preto zohľadnil ústavný súd najmä pri určení sumy finančného zadost'učinenia.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom konaní, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania (viac ako 9 a pol roka rokov) je už samo osebe celkom jednoznačne neprimerané. Podľa názoru ústavného súdu konanie, ktoré trvá tak neobyčajne dlho, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne napr. IV. ÚS 173/05, IV. ÚS 251/05, II. ÚS 3/09).

Pri hodnotení doterajšieho postupu okresného súdu v namietanom konaní poukazuje ústavný súd na to, že v jeho priebehu sa vyskytli väčšie obdobia nečinnosti. Okrem nečinnosti na začiatku konania viac ako 42 mesiacov zistenej v období od 6. augusta 2001, keď bola podaná žaloba, až do 21. februára 2005, keď okresný súd konanie zastavil (v tomto období okresný súd urobil len jednoduché úkony, a to 10. septembra 2002, keď vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a zaslal návrh na vyjadrenie s'ťažovateľke, a 4. decembra 2002 nepriznal navrhovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku), bola zistená aj nečinnosť v trvaní viac ako 17 mesiacov—od 25. augusta 2006, keď zrušil pojednávanie určené na 23. október 2006 z dôvodu stáže zákonného sudcu na ústrednom orgáne správy súdov, až do 31. januára 2008, keď sa konalo jediné relevantné pojednávanie, ako aj v trvaní 35 mesiacov, od 1. apríla 2008, keď pripustil okresný súd zmenu návrhu a pristúpenie ďalších účastníkov do konania, až do 28. februára 2011, keď určil termín pojednávania na 13. apríl 2011 (v tomto období urobil len jednoduché úkony, a to v máji 2008 žiadal Colný úrad B. a účastníkov konania o vydanie listinných dôkazov a 3. februára 2010 vyzval navrhovateľa, aby doplatil súdny poplatok za rozšírený návrh).

Okrem toho okresný súd konal aj neefektívne. O neefektívnom postupe okresného súdu svedčí nielen to, že aj keď mal už vyjadrenie s'ťažovateľky k žalobnému návrhu,

výzvu zopakoval ešte raz 24. augusta 2005, ale predovšetkým to, že dosiaľ v merite vecí ešte nerozhodol.

Zbytočné priet'ahy v konaní priznal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti.

Obranu súdu spočívajúcu vo vysokom počte vecí na tomto súde, zmenách sudcov a v jeho nedostatočnom personálnom obsadení ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu pracovných vecí či námietka personálneho obsadenia tohto úseku a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných priet'ahov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 29 Cb 258/2001, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie označeného základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 258/2001, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu vo svojej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ktoré odôvodnila tým, že okresný súd v jej veci riadne nekoná viac rokov, a pritom nejde o vec zložitú, kde nie je potrebné vykonávať žiadne dokazovanie.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania na okresnom súde v právnej veci sťažovateľky vedenej pod sp. zn. 29 Cb 258/2001, ale zohľadňujúc aj ostatné okolnosti prípadu (najmä správanie sťažovateľky hodnotené v časti II bod 2 nálezu), ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému

účastníkovi konania jeho trovy. Právna zástupkyňa sťažovateľky trovy konania vyčísliła sumou 254,88 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia je totožná so sumou vypočítanou ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a neodporuje tejto vyhláške. Ústavný súd preto priznal advokátskej kancelárii úhradu trov konania celkovo za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v sume 2 x 120,23 € a k tomu náhradu režijného paušálu v sume 2 x 7,21 €. Úhrada bola preto priznaná spolu v celkovej sume 254,88 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet Advokátskej kancelárie JUDr. D. C., s. r. o, B. (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2011